

พื้นที่ที่มีแรงงานต่างชาติ-พม่าจำนวนมากที่สุด คือกรุงเทพมหานคร แต่พื้นที่ที่แรงงานพม่าเข้ามาทำงานและอาศัยมากที่สุดคือ มหาชัย หรือ จังหวัดสมุทรสาคร จนได้สมญานาม **เมียนมาร์ซิตี้** และเกิดประโยค พม่า ยึดมหาชัย

ที่ตกย้าอคติและความเกลียดชังที่มีอยู่ในสังคม

สมพงศ์ สระแก้ว หรือ ครูตุน ผู้อำนวยการมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) ผู้เริ่มลงพื้นที่มหาชัยตั้งแต่ พ.ศ.2540 ในฐานะอาสาสมัครส่งเสริมการป้องกันเชื้อเอชไอวีในพื้นที่ จึงรู้ว่ามิชชาตต่างชาติคือชาวเมียนมาร์จำนวนมาก รู้สึกตื่นเต้นที่ได้ทำงานกับชาวต่างชาติ

สาเหตุที่สมพงศ์ หันมาให้ความสำคัญกับ “เด็กต่างชาติ” คือภาพที่ได้เห็น

“ในพื้นที่ เห็น ‘เด็กเล็ก’ นอนเปลที่บ้านคนเดียว พ่อแม่ออกไปทำงาน บางบ้านเด็กคลานอยู่ในนั้นคนเดียว บางคนถูกผูกแขนขาป้องกันเข้าใกล้ปลั๊กไฟ ที่น่าเศร้าคือเด็กบางคนหายสาบสูญ บ้างก็ถูกล่วงละเมิดทางเพศ ส่วน ‘เด็กโต’ นั้นมีทั้งกลุ่มที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนแรงงานต่างด้าว ทั้งสองส่วนถูกกระทำด้วยอคติเชิงลบ” สมพงศ์บรรยายถึงภาพในอดีตซึ่งไม่ต่างจากปัจจุบันนัก

เด็กต่างชาติในไทยมีหลายที่มา แบ่งเป็น 5 กลุ่มคือ 1) ทารกที่เกิดในไทยจากมารดาที่ตั้งท้องจากประเทศต้นทางและตั้งท้องในไทย 2) เด็กที่ช่วยเหลือตัวเองได้ ติดตามผู้ปกครองมา 3) เด็กที่เดินทางตามพ่อแม่มาภายหลัง ร้อยละ 95-98 เดินทางผ่านนายหน้า ที่เหลือเข้าเมืองเองเพราะรู้เส้นทาง 4) เด็กที่ต้องการเข้าไทย ทั้งที่พ่อแม่ยังอยู่ประเทศต้นทาง

“ทำให้มีแรงงานกลุ่มผู้เยาว์อายุ 13-18 ปีจำนวนมาก แต่ ‘เรา’ ไม่พูดถึง ทำเป็นมองไม่เห็นเพราะช่วงอายุของผู้ใช้แรงงานที่ถูกกฎหมายคือ 15-18 ปี กลุ่มนี้จึงตกเป็นเหยื่อของหน่วยงาน

ร.ร.วัดศิริมงคล

ต้นแบบโรงเรียนคนพลัดถิ่น

เมืองมหาชัย

“แรงงานกึ่งฝีมือ” ให้เป็น “แรงงานฝีมือ”

“การศึกษาเป็น ‘ตัวใบเดียว’ ที่ทำให้คนก้าวหน้าได้ สร้างความเสมอภาค ความเท่าเทียม อย่างน้อยมี 1-2 คนจบปริญญาตรีในไทย กลายเป็นคนมีคุณภาพ มีพื้นที่ในการแสดงออก สามารถจัดการตัวเอง และอยู่ได้อย่างปลอดภัยสำหรับเขา ก็พอใจ” ครูตุนกล่าวอย่างภูมิใจ

และพูดถึงอนาคตอีก 10-15 ปี ว่ายังคงทำงานนี้ เพราะยังมีเด็กกลุ่มนี้อยู่ในสังคมไทย รัฐไทยต้องให้การศึกษาตามสิทธิขั้นพื้นฐานโดยไม่เลือกปฏิบัติ ยอมรับว่าประชากรกลุ่มนี้เป็นองค์พหุหนึ่งในสังคม ดังนั้น สิ่งที่ต้องได้ต้องไม่ต่างกัน รัฐบาลหรือจังหวัดต้องเน้นการมีส่วนร่วมกับแรงงานให้มากขึ้น ทางกรไทยและเมียนมาร์ต้องมาคุยกันว่าจะมีการเชื่อมโยงหลักสูตรของ 2 ชาติได้ไหม ร่างนโยบายการศึกษาร่วมกัน

ด้าน สุรัชย์ หรือ มินทุน ครูชาวเมียนมา 40 ปี ที่เดินทางมาจากเมืองใจมะยอ รัฐมอญ

อยู่ประเทศต้นทาง

"ทำให้มีแรงงานกลุ่มผู้เยาว์อายุ 13-18 ปี จำนวนมาก แต่ 'เรา' ไม่พูดถึง ทำเป็นมองไม่เห็นเพราะช่วงอายุของผู้ใช้แรงงานที่ถูกกฎหมาย คือ 15-18 ปี กลุ่มนี้จึงตกเป็นเหยื่อของหน่วยงาน รัฐบาลหน่วยงาน ผู้มีอิทธิพล กลายเป็นแหล่งผล

ประโยชน์ใต้โต๊ะเพราะไม่สามารถมีเอกสารที่ถูกกฎหมาย"

"ปี 2547 ที่มีการจดทะเบียนราษฎรของคนต่างด้าว ทร.38/1 พบว่า ในมหาชัยมีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ถึง 2,800 คน เพิ่มจำนวนปีละ 3,000-4,000 คน โดยปี 2556 มีอัตราการเกิด 5,000 คน ไม่นับรวมเด็กที่เกิดกับหมอดำและอีกร้อยละ 50 ปัจจุบันเหลือเด็กที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี อยู่ในสมุทรสาครราว 15,000-20,000 คน ที่เหลือพ่อแม่ส่งไปให้ปู่ย่าตายายเลี้ยง และเคลื่อนย้ายไปทำงานที่ต่างๆ" ผอ.แอลพีเอ็นอธิบาย

เมื่อมีเด็กจำนวนมากแต่ขาดโอกาสในการศึกษา ไม่มีความรู้ ความ เป็นอยู่จึงนำไปสู่โรคทั้งวัณโรค และอหิวาตกโรคในชุมชนแรงงานต่างชาติ ดังที่เป็นข่าวเมื่อปี 2534 เด็กเหล่านี้ 1.อยู่ตามโรงงานปิด "ล้งปิด" ใช้บ้าน/ตึกดำเนินธุรกิจปอกกุ้ง/แกะกุ้ง พร้อมทั้งพักภายในกำแพงหนาทึบ 2.อาศัยอยู่ที่เคหะพำจิ้น บ้านเอื้ออาทร และ 3.เด็กเร่ร่อน ไม่มีที่อยู่เป็น หลักแหล่ง

ช่วงปี 2540-2543 สมพงษ์มีโอกาสดำรงตำแหน่งร่วมกับอาสาสมัครนักศึกษา ชาวพม่า ที่มาสอนภาษาพม่าและอังกฤษกับเด็กต่างชาติในไทยในห้องเช่า บ้าง ศาลเจ้าข้างถนนบ้าง

การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดจากการเรียนนอกระบบ เรียนข้างถนน เด็ก ต่างชาติได้เข้าเรียนตามระบบการศึกษาของไทย

โดย โรงเรียนวัดศิริมงคล ต.บ้านเกาะ อ.เมืองสมุทรสาคร กลายเป็น

โรงเรียนต้นแบบในการสอนแก่เด็กต่างชาติ และเนื่องจากชาวชุมชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายมอญ/รามัญอยู่จำนวนมาก จึงสอนเรียนภาษามอญ อักษร มอญควบคู่กับภาษาไทยและพม่า เดิมโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก แต่ปัจจุบันมีนักเรียนต่างชาติ 298 คนคิดเป็นร้อยละ 98 สามารถสอนภาษา พม่า เด็กและครุมีความสุข

จากนั้นโรงเรียนอีก 4 แห่งใน อ.เมืองสมุทรสาครจึงนำโมเดลนี้ไปใช้ จนประสบความสำเร็จ อาทิ ร.ร.บ้านบางหญ้าแพรก ต.บางหญ้าแพรก อ.เมืองสมุทรสาคร, ร.ร.วัดเทพนรรัตน์ ต.นาดี อ.เมืองสมุทรสาคร, ร.ร.วัดศรีสุทธาราม ต.บางหญ้าแพรก อ.เมืองสมุทรสาคร มีระบบ คัดกรอง/สอบเทียบชั้น และ ร.ร.หลวงแพทยโกศลอุปถัมภ์ ต.ท่าจีน อ.เมืองสมุทรสาคร ซึ่งมีประธานนักเรียนเป็นเด็กพม่า

แม้จะมีจำนวนนักเรียนในระบบราว 1,000 คน แต่สมุทรสาครคือ ต้นแบบ

"เป้าหมายคือ เด็กเหล่านี้ได้เรียนจนจบ ป.6 และมีผลการเรียนดี เข้าใจ ภาษา ทำให้ชีวิตดีขึ้น เอาความรู้ไปช่วยพ่อแม่ และตัวเอง มีโอกาสในหน้าที่ การงานมากขึ้น สร้างอนาคต ปัญหาอย่างเดียว คือ การยอมรับจากสังคม"

"พ่อแม่ของเด็กเหล่านั้นต่างดีใจที่ได้เรียนภาษาไทย ทำให้ชีวิตมี ค่ายิ่งขึ้น นักเรียนคนแรกที่มาเรียนกับเราตอนนี้อายุ 23-24 ปีแล้ว เป็น เสมียนอยู่บริษัทแห่งหนึ่ง อีกคนเป็นหัวหน้าคนงาน ถือว่าการเรียนพัฒนา

ร่วมกับแรงงานให้มากขึ้น ทางภาษาไทยและเมียนมาร์ต้องมาคุยกันว่าจะมีการเชื่อมโยงหลักสูตร ของ 2 ชาติได้ไหม ร่างนโยบายการศึกษาร่วมกัน

ด้าน สุรัชย์ หรือ มินทุน ครูชาวมอญวัย 40 ปี ที่เดินทางมาจากเมืองใจมะยอ รัฐมอญ ผู้สอนภาษาพม่าที่โรงเรียนวัดศิริมงคล นาน 4

เดือน เล่าว่าเด็กต่างชาติส่วนใหญ่พูดภาษาไทยได้ บางคนเกิดที่เมืองไทย คิดว่าตัวเองเป็นคนไทยเพราะอยู่ในสังคมไทยมาตลอด แต่ภาษาพม่า ซึ่งเป็นภาษาหลักในเมียนมาร์นั้นกลับสื่อสารไม่ได้

"ปัญหาคือ เด็กพูดภาษาพม่าไม่ได้เลย จึงเข้าไปสอนภาษาพม่าตั้งแต่ ชั้น ป.1-6 ชั้นละ 1 ชั่วโมง ฟังพูดอ่านเขียน นาน 4 เดือนแล้ว อยากให้ พวกเขาให้ความสำคัญกับภาษาพม่า เช่น มอญ พม่า กะเหรี่ยง ถ้าพูด ภาษาพม่าไม่ได้ มอญกับกะเหรี่ยงจะสื่อสารกันไม่ได้ แม้อยู่ประเทศเดียวกัน ก็ตาม" มินทุนอธิบายสั้นๆ

ส่วนความกังวลในอนาคต

สมพงษ์คิดว่า อีก 10 ปีข้างหน้า ความเป็นไปได้สูงว่าไทยจะ ขาดแคลนแรงงาน เด็กกลุ่มนี้จะกลับพม่า "ขาดเขา เราแย่" การส่งเข้า เรียนจึงเป็นหนทางหนึ่งในการป้องกันปัญหาขาดแคลนแรงงาน และหาก มองไกล เราสามารถได้ประโยชน์จากเออีซี เพราะวิชาชีพครูอาจเป็นอีก หนึ่งสาขาที่สามารถแลกเปลี่ยนกัน

การทำให้เด็กต่างชาติกลุ่มนี้ อ่านออกเขียนได้ทั้งภาษาไทยและพม่า เป็นการสร้าง "ทุนทางสังคม"

ป้องกันปัญหานานับการที่ยังมองไม่เห็นในวันนี้

กฤตยา เชื้ออมวราศาสตร์